

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Sądaj

w sprawie M. R.,

skazanego z art. 158 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 27 stycznia 2016r.,

zażalenia pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej M. W. na zarządzenie sędziego Sądu Okręgowego w S. z dnia 4 grudnia 2015r., o odmowie przyjęcia kasacji wniesionej od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 4 maja 2015r. jako niedopuszczalnej z mocy prawa,

postanowił

utrzymać w mocy zaskarżone zarządzenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym zarządzeniem odmówiono przyjęcia kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej od wskazanego powyżej wyroku. Motywy zarządzenia wynikały z założenia, że na gruncie niniejszej sprawy, zgodnie z art. 523 § 3 i 4 k.p.k., kasacja strony na niekorzyść mogła być oparta wyłącznie na uchybieniach wymienionych w art. 439 k.p.k. Część skargi (zarzuty zawarte w punktach I, III, V) nie spełniała takich wymagań, co przesądzało o ich niedopuszczalności. Wprawdzie zarzut wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej został także podniesiony, lecz jego konstrukcja sprawiała, że nie otwierał on drogi do przyjęcia kasacji i w tej części. Twierdzenie o wydaniu zaskarżonego orzeczenia przez Sąd niższego rzędu w sprawie należącej do właściwości sądu wyższego rzędu (art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k.) skarżący wywodził bowiem z błędnych ustaleń faktycznych co do strony podmiotowej przypisanego

skazanemu M. R. przestępstwa pobicia. Powyższe przekonywało zatem, że celem autora kasacji formułującego zarzut wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej w powyższy sposób było obejście ustawowych ograniczeń, o których mowa na wstępie. Konsekwencją takiej oceny było zastosowanie art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. skutkujące odmową przyjęcia kasacji.

Na powyższe zarządzenie zażalenie złożył pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej, który zarzucił obrazę przepisów postępowania, to jest:

„1. Art. 41 § 1 k.p.k. przez to, że Przewodniczącą składu orzekającego zaskarżonego kasacją wyroku była SSO G. J. i Zarządzenia odmawiającego przyjęcie kasacji z dnia 04.05.2015 r. wydała Przewodnicząca Wydziału II Karnego Sądu Okręgowego G. J., pomimo, iż art. 40 § 3 k.p.k. przewiduje, że sędzia który brał udział w wydaniu orzeczenia zaskarżonego kasacją nie może orzekać co do tej kasacji, a więc niewątpliwie także w przedmiocie odmowy przyjęcia kasacji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2015 r. sygn. akt IV KZ 5/15), a zaskarżone Zarządzenie wydał podległy Przewodniczącej SSO J. K., który wydając zaskarżone zarządzenie podniósł nie tylko te same zarzuty o tej samej treści, ale także popełnił ten sam błąd co w zarządzeniu Przewodniczącej Wydziału przez błędne wskazanie «Podniesione nadto w pkt II i V kasacji zarzuty wskazują» w sytuacji gdy powinno być «w pkt II i IV» co świadczy, iż podwładni Przewodniczącej Wydziału II Karnego Sądu Okręgowego w S. nie są w stanie rozpoznać sprawy odmiennie od przełożonej co budzi poważne wątpliwości co do bezstronności sędziów tego Wydziału w tej sprawie, a przecież rozpoznawanie sprawy przez sędziego, wobec którego uzasadnione jest zastosowanie art. 41 § 1, stanowi względną przyczynę uchylenia orzeczenia (art. 438 pkt 2) jako związane z prawem strony do zapewnienia jej warunków do bezstronnego procesu, z reguły będzie należało do tych, których zaistnienie mogło mieć wpływ na treść zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia (wyrok SN z 5 stycznia 2005 r. IV KK 290/04)

2. art. 523 § 1, 3 i 4 k.p.k. oraz art. 526 k.p.k. przez uznanie, iż w kasacji został wskazany sam przepis art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k. jako podstawy kasacji w sytuacji, gdy w kasacji został podniesiony zarzut naruszenia art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k. w ramach rozpatrzenia zarzutu apelacyjnego jak również «z urzędu» przez to, że sąd niższego rzędu orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu wyższego rzędu, w

sytuacji gdy zarzucany Oskarżonemu czyn powinien zostać zakwalifikowany jako usiłowanie zabójstwa tj. o czyn z art. 148 § 1 kk w zb. z art. 13 § 1 kk i powinien być rozpatrzony w I instancji przez Sąd Okręgowy, tym samym – wbrew stanowiskowi Przewodniczącej Wydziału II Karnego Sądu Okręgowego w S. kasacja nie zawiera jedynie formalnego powołania się na przepis, ale wskazuje na czym polega zarzucane uchybienie (art. 526 § 1 k.p.k.)”.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego zarządzenia i „przyjęcie kasacji do rozpoznania”.

Nadto złożył wnioski o „zasądzenia od Oskarżonego na rzecz Oskarżyciela Posiłkowego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych” oraz „zwolnienie Oskarżyciela Posiłkowego od ponoszenia kosztów sądowych w całości”.

Wskazać należy, że zaskarżone zarządzenie zostało wydane po uchyleniu zarządzenia z dnia 17 sierpnia 2015r. postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2015r., sygn. III KZ 65/15. Uchylenie nastąpiło z powodu bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 40 § 3 k.p.k., albowiem uprzednie zarządzenie odmawiające przyjęcia kasacji wydała sędzia, która brała udział w wydaniu nią zaskarżonego orzeczenia. W uzasadnieniu tego postanowienia wyraźnie zaznaczono, że nie dokonywano w nim „oceny co do merytorycznej słuszności decyzji w przedmiocie dopuszczalności kasacji”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie było niezasadne.

Zgodnie z art. 530 § 2 k.p.k., badanie formalnych kryteriów dopuszczalności kasacji pozostaje nie tylko prawem, ale wręcz obowiązkiem prezesa sądu (bądź innego uprawnionego podmiotu określonego w art. 93 § 2 k.p.k.), do którego taki środek zaskarżenia wniesiono. Kontrolą tą objęte być muszą także ograniczenia podstaw kasacyjnych, o których mowa w art. 523 § 2 i § 3 k.p.k. Zostały one wprowadzone do Kodeksu postępowania karnego z dniem 1 września 2000 r. (Dz.U z 2000r. Nr 62, poz. 717) i na ich tle wypracowany został bogaty dorobek orzeczniczy. Zgodnie przyjmuje się w nim, że w wypadku wskazanym w art. 523 § 4 pkt 1 k.p.k. wniesienie kasacji jest dopuszczalne wyłącznie "z powodu uchybień wymienionych w art. 439". Oznacza to zatem, że zarzuty wskazujące na innego

rodzaju naruszenia prawa w ogóle nie mogą być w takiej sytuacji procesowej przedmiotem kasacyjnego rozpoznania (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2004 r., sygn. IV KK 298/03, z dnia 11 grudnia 2013 r., sygn. IV KK 402/13, z dnia 6 sierpnia 2014 r., sygn. II KK 195/14).

W tej sprawie kasacja wniesiona została na niekorzyść skazanego, przez stronę inną, aniżeli podmiot określony w art. 521 k.p.k., od orzeczenia innego, niż te, które wymienione zostały w § 3 art. 523. Zatem zaktualizowały się w niej wszystkie warunki do zastosowania regulacji zawartej w art. 523 § 4 pkt 1 k.p.k. Trafnie wobec tego przyjęto w zaskarżonym zarządzeniu, że jedynym dopuszczalnym zarzutem kasacyjnym pozostawał zarzut wskazujący na uchybienia określone w art. 439 k.p.k. Podniesienie natomiast przez pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej w kasacji innych uchybień (pkt I, III i V), niewpisujących się w ramy naruszeń tej kategorii, pozostawało już *prima facie* niedopuszczalne.

W nadzwyczajnym środku zaskarżenia sformułowane zostały i takie dwa zarzuty (II i IV), które miały wskazywać na wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, przewidzianej w art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k. W zarzutach tych autor kasacji twierdził, że uchybienie to wystąpiło w postępowaniach Sądów obu instancji, jako że „sąd niższego rzędu orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu wyższego rzędu, w sytuacji gdy zarzucony oskarżonemu czyn powinien zostać zakwalifikowany jako usiłowanie zabójstwa, tj. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k.” (str. 2 kasacji). Już sam sposób sformułowania obu tych zarzutów nie pozostawia żadnych wątpliwości co do stanowiska autora kasacji. Stanowiska takiego mianowicie, że dopiero podzielenie oceny prawnej skarżącego, iż oskarżonemu należało przypisać usiłowanie zabójstwa, a nie występzek z art. 158 § 1 k.k. i in. (jak prawomocnie przyjęto w wyroku Sądu Okręgowego), materializowałoby wystąpienie bezwzględnej podstawy odwoławczej. Zatem o uchybieniu z art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k. w oczywistym stopniu mowy być nie może, bez uprzedniego uznania zasadności zarzutu bądź zarzutów skarżącego dotyczących zastosowania błędnej kwalifikacji prawnej, poprzedzonej błędnymi ustaleniami faktycznymi. Rzecz jednak w tym, że owe inne zarzuty, z mocy ograniczenia przewidzianego a w art. 523 § 3 k.p.k., w ogóle kognicji kasacyjnej nie

podlegają (o ile nie jest to kasacja wniesiona przez podmiot szczególny, w trybie art. 521 k.p.k.).

Takie też stanowisko wyrażono w zaskarżonym zarządzeniu, uznając, że wniesiona kasacja pozornie jedynie wskazała na wystąpienie bezwzględnej przesłanki odwoławczej, w istocie kwestionując ustalenia faktyczne co do strony podmiotowej przypisanego skazanemu czynu. Jasno zatem w uzasadnieniu zaskarżonego zarządzenia przedstawiono powody jego wydania, a co istotniejsze, rozstrzygnięcie to mieściło się w ramach formalnej kontroli wniesionej kasacji (art. 530 § 2 k.p.k.) i było w pełni zasadne. Wszak o dopuszczalności nadzwyczajnego środka zaskarżenia nie decyduje samo nazwanie zarzutu, lecz jego merytoryczna zawartość (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., sygn. III KK 160/13, z dnia 10 grudnia 2014 r., sygn. IV KK 215/14).

Kwestia wyłączenia sędziego z mocy prawa była już procedowana, co skutkowało uchyleniem wydanego poprzednio zarządzenia odmawiającego przyjęcia kasacji. W poddanym obecnie kontroli instancyjnej zarządzeniu okoliczności wymienione w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 40 § 3 k.p.k. nie wystąpiły.

W sposób wręcz groteskowy w pierwszym z zarzutów zażalenia jego autor starał się wykazać naruszenie art. 41 § 1 k.p.k., wywodząc, że żaden z sędziów II Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w S. „nie jest w stanie rozpoznać sprawy odmiennie od przełożonej ...” Słabość argumentacji pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej, wynikająca już z zacytowanego na wstępie opisu tego zarzutu, jest tak daleko idąca, że dalszego komentarza nie wymaga. Podobnie rzecz przedstawia się w odniesieniu do zarzutu drugiego, w którym skarżący wprost powtórzył kasacyjny pogląd o wystąpieniu uchybienia z art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k., gdyż czyn przypisany skazanemu „**powinien** zostać zakwalifikowany jako usiłowanie zabójstwa” (podkr. SN).

Wprawdzie miał rację skarżący, że zaskarżone zarządzenie niemalże powieliła poprzednie, ale przecież podkreślić trzeba, że to merytoryczna jego treść pozostaje decydującą dla jego instancyjnej oceny, czego nie może zmienić nawet ponowna pomyłka w zakresie numeracji zarzutów kasacyjnych. Powołanie się przez autora zażalenia na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 stycznia 2005 r.,

sygn. IV KK 290/04, było także oczywiście chybione, skoro realia procesowe obu tych spraw były diametralnie różne.

Złożony na obecnym etapie postępowania wniosek o zasądzenie od skazanego „kosztów zastępstwa procesowego”, był zupełnie niezrozumiały. Z kolei wniosek o zwolnienie oskarżycielki posiłkowej „od kosztów sądowych w całości” był bezprzedmiotowy, skoro w uzasadnieniu zaskarżonego zarządzenia wprost stwierdzono, że nie rozstrzygano wniosku o zwolnienie jej od opłaty kasacyjnej właśnie z uwagi na odmowę przyjęcia kasacji.

Implikacją powyższego rozumowania było utrzymanie w mocy zaskarżonego zarządzenia.

eb